

kované, na údernosť, prerušený kontakt, na fázu temna, na pauzu. Cudzotu.“¹¹ Podobne v Bertolucciho *Poslednom tangu v Paríži* vytvára situácia bezmennosti miesto jedinečnej, neopakovateľnej lásky – v protiklade k vystupňovanému virvaru vzťahov.

Myslím si, že máme dosť dôvodov obhajovať ticho proti neustálemu omračovaniu; opäť vyššie hodnotiť našu vlastnú imagináciu, ktorou nedisponujú iní, než sociálne spoločné elektronické imaginárno; a tiež nanovo doceniť naše starnúce a zraniteľné telá oproti perfektности syntetických tiel, ktoré nemajú vek.

c/ Telematický versus telesný svet

Telematický a telesný svet tvoria hlboký kontrast. Ich disparátnosť je neprekonateľná. Ak telematicky miznú vzdialenosti, to ešte neznamená, že sa zároveň zmršťujú aj naše telá. Ak sú procesory čoraz rýchlejšie, neplatí to o našich zmysloch a našich motorických a psychických schopnostiach. Ak pracovná kapacita a rýchlosť počítačov narastá gigantickým spôsobom, neplatí to rovnako o čase nášho života, o našom reakčnom čase, o čase nášho chápania. Túto mediálnu nedotknuteľnosť, túto suverenitu a vzdorovitosť tela v súčasnosti nanovo objavujeme v kontraste s medializáciou sveta. Spomeňme si napríklad na Nadolného *Objav pomalosti*¹² alebo na Handkeho *Chválu únavy*.¹³

Telo je konzervatívny prvok a ostáva podmienkou všetkých našich výkonov. Z filozofického hľadiska sa význam telesnosti ako protiváhy k tendenciám elektronickej imaterializácie stal v posledných rokoch predmetom viacerých úvah. Lyotard nastolil otázku, či by sme mohli myslieť bez tela a odpovedá na ňu záporne.¹⁴ Dreyfus z fenomenologického hľadiska poukázal na to, že nejestvuje nijaké chápanie bez spätnej väzby na telesnosť a každodennú skúsenosť.¹⁵ Podobne Virilio a Baudrillard, vychádzajú z antropologických premis, obhajujú naše fyzické telá proti projektu ich meta-fyzického, technologického prestrojenia.¹⁶

Telesnosť, individualitu, materiálnosť však nemožno chápať iba ako podmienky alebo hranice nášho myslenia a našej skúsenosti o skutočnosti; nemožno ich uplatňovať len defenzívne, ale ani nie jednoducho ofenzívne. Všetky sú ešte stále formami funkcionalizácie. Lenže bolo by potrebné tieto momenty uznať a uplatňovať ich osobitosti. Sen niektorých príliš avansovane mysliacich súčasníkov o možnosti nepredmetného sveta, zbaveného hardveru, je z antropologického hľadiska úplne pomýlený. Táto obrátená vízia neutrónovej bomby patrí do zavádzajúceho arzenálu futuristických imaginácií. Tak ako neutrónová bomba mala vyhasiť všetok ľudský život, tu sa má podľa možnosti úplne eliminovať predmetnosť.

d/ Komplementárnosť

Aby nedošlo k nedorozumeniu: prirodzene, že túto revalidizáciu individuálneho a telesného nechápem ako jednoduchý antiprogram k umelým rajským záhradám elektronickej svetov, ale ako komplementárny program. Tieto opačné momenty nepopierajú fascináciu elektronickej svetov – tvoria skôr ich protipól – nejde tu ani jednoducho o návrat k zmyslovej skúsenosti, akou mohla byť v predelektronickej svete, lebo tieto revalidizácie sú tiež poznačené skúsenosťou elektronickej médií. Je zjavné, že medzi nimi jestvujú súvislosti.